

โครงการเรื่อง Effective Microorganisms ball

ผู้ศึกษา	1. นางสาวหทัยวรรณ	ชาติมนตรี	ชั้น ม.5/7	เลขที่ 10
	2. นางสาวกันยวดี	ปกป้อง	ชั้น ม.5/7	เลขที่ 11
	3. นางสาวจันทกานต์	แสงเคลือบ	ชั้น ม.5/7	เลขที่ 12
	4. นางสาวสุธาดา	ประเสริฐไทย	ชั้น ม.5/7	เลขที่ 13
	5. นางสาวนิตา	ฉมพันธ์	ชั้น ม.5/7	เลขที่ 26
	6. นางสาวพัชรภรณ์	ชาเหล่า	ชั้น ม.5/7	เลขที่ 27
ครูที่ปรึกษา	นางสาวจิราภรณ์ วงศ์พิทักษ์			
ระดับการศึกษา	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5			
	โรงเรียนสตรีสิริเกศ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ			
รายวิชา	การศึกษาเพื่อการนำเสนอ (Independent Study : IS2)			
ปีการศึกษา	2563			

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการทำ Effective Microorganisms ball คุณสมบัติของ Effective Microorganisms ball และวัดระดับความพึงพอใจของชุมชน บ้านนิคมห้วยหัวค้ำ ตำบลหมากเขียบ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีการใช้ Effective Microorganisms ball

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนบ้านนิคมห้วยค้ำ ตำบลหมากเขียบ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 20 คน โดยได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แบบสอบถามความพึงพอใจ เรื่อง Effective Microorganisms ball สถิติที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล คือค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า Effective Microorganisms ball อยู่ในระดับมาก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาแนะนำ ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก คุณครูจิราภรณ์ วงศ์พิทักษ์ ครูที่ปรึกษารายวิชาการสื่อสารและการนำเสนอ (IS2) ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้ง และเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ คุณครูจิราภรณ์ วงศ์พิทักษ์ ที่ได้กรุณาให้แนวคิดต่าง ๆ ข้อเสนอแนะ หลายประการทำให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ ชุมชนบ้านนิคมห้วยคล้า ที่ให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ทำให้การศึกษาครั้งนี้ สำเร็จในเวลาอันรวดเร็วและขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือหลายท่าน ซึ่งไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมด

คณะผู้ศึกษา

กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
ส่วนที่ 1 คำนำ	
ที่มาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	1
ขอบเขตของการศึกษา	1
นิยามศัพท์เฉพาะ	2
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	3
ประวัติความเป็นมาและความหมายของ EM	3
จุลินทรีย์ใน EM คืออะไร	3
ประโยชน์ของ EM	4
การทำงานของ EM	5
วัสดุอุปกรณ์	6
วิธีการทำ Effective Microorganisms ball	6
ส่วนที่ 2 กระบวนการหรือวิธีดำเนินการค้นคว้า	
วิธีการดำเนินงาน	11
กลุ่มตัวอย่างในการทำโครงการ	11
ระเบียบที่ใช้ในการศึกษา	11
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	12
การเก็บรวบรวมข้อมูล	13
การวิเคราะห์ข้อมูล	13
สถิติที่ใช้ในการศึกษา	13
ผลการวิเคราะห์	15
ส่วนที่ 3 สรุปผล	
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	17
ขอบเขตของการศึกษา	17
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	17
วิเคราะห์ข้อมูล	17
สรุปผลการศึกษา	18
ข้อเสนอแนะ	18
บรรณานุกรม	19
ภาคผนวก	20
ประวัติผู้เขียน	23

ส่วนที่ 1

คำนำ

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันส่วนใหญ่ประสบปัญหาหน้าเฝ้าเสียซึ่งเกิดจากการทิ้งเศษอาหารลงในท่อและการระบายน้ำภายใน ท่อของชุมชนมีการอุดตันเพราะเศษอาหารจึงทำให้ส่งกลิ่นเหม็นขึ้นมา ซึ่งเป็นปัญหาของชุมชนนั้นเป็นอย่างมาก

Effective Microorganisms หมายถึง “กลุ่มจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพที่ได้รับการคัดสรรเป็นอย่างดี มีประโยชน์ต่อคน พืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อม” สามารถช่วยในการดับกลิ่นและระบายน้ำในท่อของชุมชนได้ ในการที่เศษขยะติดอยู่ในท่อทำให้ส่งกลิ่นเหม็นและทำให้ท่ออุดตัน จึงทำให้เกิดการจัดทำ Effective Microorganisms ชนิดนี้ขึ้นมา

การศึกษาเพื่อการผลิตก้อนจุลินทรีย์ EM ขึ้นมาเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนที่มีปัญหาในเรื่องของน้ำเฝ้าเสียจึงเกิดการมีศึกษาค้นคว้าเพื่อที่จะผลิตและแก้ปัญหาของคนในชุมชน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการทำ Effective Microorganisms ball
2. เพื่อศึกษาคุณสมบัติของ Effective Microorganisms ball
3. เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของประชาชนบ้านนิคมห้วยคล้า ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีต่อ Effective Microorganisms ball

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนบ้านนิคมห้วยคล้า ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 20 ครัวเรือน 40 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ชุมชนบ้านนิคมห้วยคล้า ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 20 คน โดยได้จากการสุ่มแบบเจาะจง
3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
  - 1) ตัวแปรต้น (Independent Variable)
    - Effective Microorganisms ball
  - 2) ตัวแปรตาม (Dependent Variable)
    - แบบสอบถามความพึงพอใจ
4. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ปัญหาจากการที่ประชากรมีปัญหาหน้าเฝ้าเสียและการระบายน้ำในท่อได้ยากทำให้เป็นผลกระทบต่อผลภาวะทางน้ำเป็นอย่างมากและส่งกลิ่นเหม็น
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา
  - ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **Effective Microorganism Ball** หมายถึง กลุ่มจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ มีลักษณะเป็นของเหลว สีน้ำตาล กลิ่นหวานอมเปรี้ยว ซึ่ง ศ.ดร.เทรูโอะ ฮิเกะ นักวิทยาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญสาขาพืชสวน มหาวิทยาลัยริวกิว เมืองโอกินาวา ประเทศญี่ปุ่น เป็นผู้คิดค้นขึ้น เพื่อนำมาใช้น้ำบำบัดน้ำเน่าเสียช่วยปรับสภาพความสมดุลของสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งช่วยลดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคได้

แนวคิดของจุลินทรีย์ที่เป็นมิตร มาจากศาสตราจารย์ เทรูโอะ ฮิเกะ (Teruo Higa) จากมหาวิทยาลัยริวกิว (University of the Ryukyus, โอกินาวา, ประเทศญี่ปุ่น) ในช่วงทศวรรษ 1980 ฮิเกะได้รายงานถึงส่วนผสมที่ได้จากการจัดหมู่ของจุลินทรีย์ต่างๆที่มีความสามารถในการช่วยย่อยสลายอินทรีย์วัตถุโดยมีผลดีกับกระบวนการต่างๆ ของสิ่งมีชีวิต ฮิเกะได้เสนอทฤษฎีหลักที่ใช้อธิบายผลของอีเอ็มไว้ว่า จุลชีพ 3 กลุ่มสามารถอยู่ร่วมกันได้โดย จุลชีพเชิงบวก (positive microorganisms) ทำหน้าที่สร้าง, จุลชีพเชิงลบ (negative microorganisms) ทำหน้าที่ย่อยสลาย, และจุลินทรีย์ฉวยโอกาส (opportunistic microorganisms) ในตัวกลางชนิดต่าง ๆ (ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ อากาศ หรือ ลำไส้มนุษย์) อัตราส่วนของจุลินทรีย์เชิงบวกต่อจุลินทรีย์เชิงลบนั้นสำคัญมากเพราะว่าจุลินทรีย์ฉวยโอกาสจะทำตามแนวโน้มไม่ว่าจะเป็นการสร้างหรือย่อยสลาย ดังนั้นฮิเกะเชื่อว่า เป็นไปได้ที่จะสร้างผลกระทบด้านดีได้โดยการเพิ่มจุลินทรีย์เชิงบวกเข้าไป

2. **จุลินทรีย์, จุลชีพ, จุลชีวน หรือ จุลชีวิน (microorganism)** เป็นสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าจึงจำเป็นต้องใช้ กล้องจุลทรรศน์ ได้แก่ แบคทีเรีย อาร์เคีย รา และ ยีสต์ เป็นต้น เราสามารถพบจุลินทรีย์ได้ทุกสภาวะแวดล้อม แม้แต่ในสภาวะแวดล้อมที่สิ่งมีชีวิตอื่นอยู่ไม่ได้ แต่จุลินทรีย์บางชนิดสามารถปรับตัวอาศัยอยู่ได้ เช่น ในน้ำพุร้อนบริเวณภูเขาไฟใต้ทะเลลึก หรือภูเขาไฟธรรมดาใต้มหาสมุทรที่มีความกดดันของน้ำสูง ๆ ในน้ำแข็งที่มีอุณหภูมิเย็นจัด บริเวณที่มีสภาพความเป็นกรดต่ำสูง หรือแม้กระทั่งในบริเวณที่ไม่มีออกซิเจน ส่วนใหญ่หมายถึงสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว หรือหลาย ๆ เซลล์

3. **ชุมชน** หมายถึง หมู่ชน, กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็กอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน

4. **ความพึงพอใจ** หมายถึง สภาวะจิตที่ปราศจากความเครียดเป็นความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ ความสุขใจต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ

เอกสารและโครงการวิจัย

ในการจัดทำโครงการเรื่อง ก้อนทำก้อนจุลินทรีย์ EM กลุ่มของข้าพเจ้าได้รวบรวมทฤษฎีและหลักการวิธีในการจัดทำต่างๆ ในเอกสารที่เกี่ยวข้องนี้

1. ประวัติความเป็นมาและความหมายของ EM
2. จุลินทรีย์ใน EM คืออะไร
3. ประโยชน์ของ EM
4. การทำงานของ EM
5. วัสดุอุปกรณ์
6. วิธีการทำ EM ball

1. ประวัติความเป็นมาและความหมายของ EM

EM ย่อมาจากคำว่า Effective Microorganisms ซึ่งมีความหมายว่า กลุ่มจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ มีลักษณะเป็นของเหลว สีน้ำตาล กลิ่นหวานอมเปรี้ยว เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่มีชีวิต ไม่สามารถใช้ร่วมกับสารเคมีหรือ ยาปฏิชีวนะและยาฆ่าเชื้อต่าง ๆ ได้ ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต เช่น คน สัตว์ พืช และแมลงที่เป็นประโยชน์ ช่วยปรับสภาพความสมดุลของสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่ทุกคนสามารถนำไปเพาะขยายเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

1) คุณสมบัติบางประการและการเก็บรักษา

1.1) EM เป็นสิ่งมีชีวิต ต้องเก็บไว้ในที่ร่ม อุณหภูมิปกติ ไม่ร้อนจัดหรือเย็นจัด ประมาณ 20 – 4 องศาเซลเซียส หากไม่ได้เปิดใช้เก็บไว้ได้นาน 1 ปี

1.2) EM ไม่ใช่ปุ๋ย แต่เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่อยู่ในสภาพพัก การนำไปใช้หากเปิดใช้แล้วให้รีบปิดเก็บไว้ได้นาน 6 เดือน

2. จุลินทรีย์ใน EM คืออะไร

คำว่า จุลินทรีย์หรือแบคทีเรีย บางคนอาจเข้าใจว่าเป็นเชื้อโรคที่เป็นอันตราย อย่างไรก็ตาม จุลินทรีย์ที่ใช้ในการผลิต EM ผลิตจากจุลินทรีย์ธรรมชาติ ไม่มีจุลินทรีย์ก่อโรค ไม่มีสารเคมีสังเคราะห์ และไม่ใช้การตัดต่อยีนส์ (GMOs) ซึ่งเป็นโทษต่อมนุษย์ สัตว์และพืช EM ประกอบด้วยจุลินทรีย์ที่ปลอดภัย ซึ่งใช้กันมาก่อนในสมัยโบราณจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม จุลินทรีย์ใน EM มี 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1) จุลินทรีย์ผลิตกรดแลคติก

เป็นจุลินทรีย์ที่จัดอยู่ในพวกแบคทีเรียที่สามารถเปลี่ยนน้ำตาลให้เป็นกรดแลคติกได้โดยผ่านกระบวนการหมักซึ่งกรดแลคติกสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ก่อโรคบางชนิดและจุลินทรีย์อื่น ๆ ได้ เนื่องจากมี pH ที่ต่ำ มีการนำเอาจุลินทรีย์ผลิตกรดแลคติกไปใช้ในการหมักอาหารหลายชนิด เช่น เนยแข็ง โยเกิร์ต และสามารถเก็บไว้ได้นาน ตั้งแต่หลายสัปดาห์ ปาสเตอร์ ได้ค้นพบจุลินทรีย์ผลิตกรดแลคติกในปี พ.ศ.2400 ทำให้รู้ถึงประโยชน์ของมันที่เกี่ยวกับสุขภาพและการมีอายุยืนยาว เมื่อเร็ว ๆ นี้ มีงานวิจัยที่พบว่า นอกจากมันจะอยู่ที่ลำไส้เล็กของคนแล้วมันยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มกัน มีคุณสมบัติในการต่อต้านการสูญเสียโปรตีนในเลือด ต่อต้านการกลายพันธุ์ โคลเลสเตอรอลในเลือดต่ำ และการมีความดันโลหิตต่ำ

2) ยีสต์

เป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นตัวตั้งต้นในการหมักยีสต์เป็นจุลินทรีย์ที่ใช้ในการหมักเบียร์หรือแอลกอฮอล์ และใช้ในการทำขนมปัง ยีสต์ค้นพบโดยพ่อค้าชาวดีท์ซ์ ชื่อ แอนโทนี แวน ลีเวนฮุค (ในปี พ.ศ.2175 - 2266) ซึ่งเป็นผู้ค้นพบเป็นคนแรกในโลกเรื่องจุลินทรีย์ ยีสต์ถูกจำแนกเป็นสัตว์เซลล์เดียว ซึ่งแตกต่างจากเชื้อราเพราะมันจะอยู่เป็นเซลล์เดียวไปตลอดชีวิต ในโลกของจุลินทรีย์จะมีกลุ่มจุลินทรีย์กลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ ยีสต์จะมีอยู่มากในสิ่งแวดล้อมที่มีน้ำตาลมาก เช่น น้ำหวานจากเกสรดอกไม้ ตามผิวของผลไม้ ใน EM ยีสต์ผลิตจะสารชีวพันธ์ต่าง ๆ หรือสารที่จำเป็นต่อสิ่งมีชีวิต เช่น กรดอะมิโน และแป้ง

3) สังเคราะห์แสง

โฟโตโทรอปิกแบคทีเรีย (เป็นที่รู้จักกันดีในชื่อ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง) เป็นแบคทีเรียโบราณที่เกิดมาก่อนการเกิดดาวเคราะห์โลกที่มีออกซิเจนหนาแน่นอย่างเช่นในปัจจุบัน จากชื่อของมันบ่งบอกให้รู้ว่ามันใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ในการย่อยสลายสาร อินทรีย์และอนินทรีย์ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสงมีอยู่ตามน้ำขุ่น ทะเลสาบ และทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้ ในทางปฏิบัติจะพบจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพนี้ตามทุ่งนาเพราะมันย่อยสลาย อินทรีย์วัตถุได้ดี ทั้งในการบำบัดน้ำเสียมีงานวิจัยที่รายงานเกี่ยวกับประสิทธิภาพของ จุลินทรีย์นี้ ส่วนที่ใช้ในการเกษตร การเลี้ยงสัตว์น้ำ และการเลี้ยงสัตว์ทั่วไป ภายใต้สภาพที่มีการผลิตไฮโดรเจนมันสามารถย่อยสลายสารต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงร่วมอยู่ในระบบย่อยต่าง ๆ และเป็นจุลินทรีย์หลักในวัฏจักรไนโตรเจนและวัฏจักรคาร์บอน เนื่องจากเป็นจุลินทรีย์หลักในวัฏจักรต่าง ๆ มันจึงทำงานร่วมกับจุลินทรีย์ใน EM ได้ดังนั้นจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงจึงเป็นจุลินทรีย์ที่สำคัญใน EM

3. ประโยชน์ของ EM

ประสิทธิภาพของจุลินทรีย์ EM

- ปรับสภาพดิน น้ำ อากาศ ให้ดีขึ้น
- สามารถเปลี่ยนสภาพความเป็นกรด-ด่าง ให้สมดุล
- เพิ่มประสิทธิภาพในการหมัก การย่อยสลาย ทำให้เกิดสารอาหารเป็นปุ๋ย
- ลดการใช้สารพิษ สารเคมี เพื่อสิ่งแวดล้อม ที่ดีกว่า
- สามารถป้องกันเชื้อโรค และสร้าง ภูมิคุ้มกันให้กับพืชและสัตว์

1) ประโยชน์ใช้สอยของจุลินทรีย์ EM

การเกษตร เช่น การเตรียมแปลง การดูแลพืช ผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ ฯลฯ ปศุสัตว์ เช่น ผสมน้ำ และอาหารให้สัตว์กิน ฟนล้างคอก สمانบาดแผล ในคร้วเรือน ใช้ทำความสะอาด กำจัดกลิ่นในบริเวณต่าง ๆ เช่น ห้องครัว หรือ ใช้เทลงท่อป้องกันการอุดตันของท่อและวางระบายน้ำการประมง เช่น การเตรียมบ่อ ปรับสภาพน้ำ

- การจัดการน้ำเสีย และ เทคนิคการใช้ EM ให้ได้ประสิทธิภาพ

การที่น้ำ “เน่าเสีย” หรือด้อยคุณภาพลง เนื่องมาจากเกิดการย่อยสลายของสารอินทรีย์ เช่น สิ่งปฏิกูล ขยะมูลฝอย (ในเขตชุมชน เมือง) หรือเศษซากพืช (บริเวณพื้นที่เกษตร เช่น นาข้าว สวน) ที่จมอยู่ใต้น้ำโดยจุลินทรีย์ที่อยู่ในธรรมชาติ ซึ่งขณะที่เกิดการย่อยสลายนั้นจะเกิดการใช้ออกซิเจนในน้ำ ทำให้ปริมาณออกซิเจนในน้ำลดลง (อาจจะเรียกว่าน้ำเริ่มเสีย) หลังจากนั้นสารอินทรีย์จะถูกย่อยสลายต่อโดยจุลินทรีย์ที่ไม่ใช้อากาศต่อไป

ผลของการย่อยสลายครั้งนี้ จะเกิดก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ (ก๊าซไข่เน่า) แอมโมเนีย หรืออาจเกิดการอินทรีย์ (ซึ่งก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นเปรี้ยว) สภาพของการย่อยสลายสารอินทรีย์นั้นขึ้นอยู่กับปริมาณของออกซิเจนในน้ำ

โดยทั่วไปแล้วออกซิเจนในน้ำเกิดขึ้นจากการสังเคราะห์แสงของจุลินทรีย์ที่สังเคราะห์แสงหรือพืชน้ำและจากการถ่ายเทจากอากาศที่ผิวหน้า ซึ่งการถ่ายเทโดยธรรมชาตินั้นเป็นปัจจัยของ กระแสลมหรือความเร็วของน้ำดังนั้นในสภาพที่น้ำมีการไหลถ่ายเทจะช่วยให้มีการถ่ายเทออกซิเจน

สำหรับพื้นที่ชุมชนเขตเมือง ในระยะที่มีน้ำท่วมและมีการไหลด้วยอัตราความเร็วสูงมากนั้น ถ้าได้พื้นน้ำมีสารอินทรีย์ หรือขยะสะสมอยู่ จุลินทรีย์ในน้ำจะย่อยสลายสารอินทรีย์โดยใช้ออกซิเจน ส่งผลให้คุณภาพน้ำลดลง โดยดูจาก ค่าการละลายของออกซิเจนในน้ำ (DO) จะลดลง และค่าบีโอดี (BOD) ซึ่งเป็นค่าที่บอกปริมาณสารอินทรีย์ในน้ำจะเพิ่มขึ้น (ค่า DO ที่เหมาะสมไม่ควรต่ำกว่า 3 มิลลิกรัมต่อลิตร และค่าบีโอดีที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 2 มิลลิกรัมต่อลิตร)

4. การทำงานของ EM

ในสภาพธรรมชาติจุลินทรีย์มีจำนวนมากหลากหลายชนิด แต่ละชนิดทำหน้าที่ต่างกัน EM เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสามารถในการย่อยสลายสารอินทรีย์หลายชนิด จุลินทรีย์ตัวหนึ่งย่อยสลายสารอินทรีย์โมเลกุลใหญ่ให้เล็กลงหรือเปลี่ยนเป็นสารอื่น ซึ่งสามารถเป็นอาหารสำหรับจุลินทรีย์กลุ่มอื่นได้ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสงใช้แสงช่วยเร่งปฏิกิริยาการย่อยสลายสารอินทรีย์ได้ EM ถูกนำมาใช้หลากหลายทั้งทางด้านการเกษตร การประมงและสิ่งแวดล้อม โดยคาดว่าจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ต่อกรณีนั้นๆ (คือมีอาหารที่เหมาะสมสำหรับจุลินทรีย์กลุ่มนั้น) สามารถเจริญเติบโตได้ และสร้างสมดุลของกลุ่มจุลินทรีย์ ใหม่ขึ้นให้ทำการย่อยสลายสารอินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม EM ใช้ไม่ได้กับทุกสถานการณ์ เนื่องจากหากไม่ทราบกลุ่มจุลินทรีย์ที่เริ่มต้นที่เหมาะสม ไม่มีจำนวนเชื้อที่เหมาะสมเพียงพอ ก็จะไม่มีความมีประสิทธิภาพใดๆ ข้อควรคำนึงของการใช้ EM ball ให้มีประสิทธิภาพ ชนิด ปริมาณ และความสามารถของจุลินทรีย์ที่นำมาทำ EM ball ต้องเป็นชนิดจุลินทรีย์ที่เหมาะสม และไม่เก็บไว้นานจนเสื่อมสภาพ EM เป็น กลุ่มจุลินทรีย์ที่อยู่ในสภาพพัก (dormant state) อีกทั้งบางกรณีเป็นหัวเชื้อ ดังนั้น ก่อนการใช้งานต้องมีการปรับสภาพและขยายปริมาณเพิ่มจากหัวเชื้อให้ความเข้มข้นของจุลินทรีย์เหมาะสมกับการใช้งาน ก่อนการใช้ต้องมีปริมาณการใช้ ต่อพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อให้จำนวนจุลินทรีย์มีความเข้มข้นเพียงพอ และระยะเวลาการเติมน้ำ ความลึกของน้ำในพื้นที่ต้องเหมาะสม มีการเลือกพื้นที่ที่จำกัด ควรมีการวิเคราะห์ลักษณะของพื้นที่ก่อนการดำเนินการใช้ EM เนื่องจากในบางกรณีวิธีการอื่น เช่น การเติมอากาศอาจให้เหมาะสม

5. วัสดุอุปกรณ์

วัสดุที่ต้องการใช้ในการ EM Ball ได้แก่

- รำละเอียด
- รำหยาบ
- น้ำ
- หัวเชื้อ EM
- กากน้ำตาล
- ดินทรายละเอียด (ถ้าไม่มีเอาดินเลนมาผึ่งให้แห้งๆหน่อย หรือใช้ดินซีอิ๊วกลบ)

6. ขั้นตอนวิธีการทำ EM Ball

ขั้นตอนวิธีการทำ EM ball มีดังนี้

- 1) นำรำละเอียด 2 ส่วน รำหยาบ 2 ส่วน ดินทรายละเอียด 1 ส่วน มาผสมกัน คลุกเคล้าให้ทั่ว (บางสูตรอาจจะใช้อัตราส่วนที่เท่ากัน)
- 2) EM 10 ซ้อนแกง กากน้ำตาล 10 ซ้อนแกง น้ำ 10 ลิตร ผสมให้เข้ากัน
- 3) จากนั้นนำทั้งสอง อย่างมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน แนะนำว่า ค่อย ๆ เทน้ำ EM ที่ผสมแล้วลงไป เพราะถ้าเทรวดเดียวหมดแล้วมันเหลวไป ปั้นเป็นก้อนไม่ได้
- 4) จากนั้นพอปั้นเป็นก้อน ก็ให้นำไปวางผึ่งลมให้แห้ง
- 5) หลังจากนั้นควรเก็บไว้อีกซัก 10-15 วัน เพื่อให้เชื้อเริ่มทำงานนะครับ ใครได้ EM Ball ใหม่สด พึ่งแห้ง โยนลงไปอาจจะทำให้ไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ข้อจำกัดของการใช้ EM Ball

ซึ่งจริง ๆ แล้ว เราจะเห็นข่าวกันเยอะไปใช้ EM Ball ไปโยน EM Ball นั้น ไม่ได้หมายความว่า มันจะช่วยได้ทั้งหมดเพียงแต่ EM Ball เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาในสภาพแวดล้อม ดังนั้น สิ่งที่ต้องทำ ความเข้าใจก่อน

- จุลินทรีย์ที่นำมาทำ EM ball นั้นมีชนิดและปริมาณของจุลินทรีย์ ที่มาก และไม่เสื่อมสภาพ ดังนั้น น้ำ EM ที่นำมาเป็นหัวเชื้อต้องสดใหม่หน่อยครับ
- ต้องมีปริมาณที่เหมาะสมในการใช้งาน เช่นใน บ่อน้ำที่มีน้ำนิ่ง ก็จะใช้ EM Ball 1 ก้อน ต่อ 1 เดือน ต่อน้ำไม่เกิน 5-10 ลบ EM Ball ลงไปเพื่อลดกลิ่นจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุด
- ระดับน้ำ ไม่ควรเกิน 3 เมตร
- ดังนั้นในพื้นที่ ที่มีน้ำไหล สามารถเลือกใช้วิธีการอื่น เช่น การเติมอากาศ จะดีกว่า (ดังเช่นที่ การประปา เลือกที่จะใช้การเติมอากาศลงสู่คลองประปา แทนนั่นเอง)
- EM Ball นั้นคือ มีข้อดีในการที่จะไม่ไหลไปตามน้ำ และทำให้การย่อยสลายเกิดขึ้น อย่างค่อยเป็นค่อยไป เก็บได้นาน แต่หาต้องการรวดเร็วใช้เลย และไม่ต้องการบ่มให้เสียเวลา การเลือกใช้ น้ำ EM ราคาก็ใช้การได้ครับ ซึ่งเหมาะสำหรับใช้ในตัวบ้าน ลด เพื่อใช้รดลงตามท่อระบายน้ำต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยลดกลิ่นเหม็นเน่าลงได้สะดวกและรวดเร็ว

วิธีทำ

- 1) นำรำละเอียด 2 ส่วน รำหยาบ 2 ส่วน ดินทรายละเอียด 1 ส่วน มาผสมกัน คลุกเคล้าให้ทั่ว และใช้อัตราส่วนที่เท่ากัน

2) EM 10 ซ้อนแกง กากน้ำตาล 10 ซ้อนแกง น้ำ 10 ลิตร ผสมให้เข้ากัน

3) จากนั้นนำทั้งสอง อย่างมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน แนะนำว่า ค่อย ๆ เทน้ำ EM ที่ผสมแล้วลงไป เพราะถ้าเทรวดเดียวหมดแล้วมันเหลวไป ปั้นเป็นก้อนไม่ได้

4) เมื่อคลุกเคล้าส่วนผสมทั้งหมดเข้ากันแล้วนำมาปั้นเป็นก้อน

5) จากนั้นพอปั้นเป็นก้อน ก็ให้นำไปวางผึ่งลมให้แห้ง

ส่วนที่ 2

วิธีการดำเนินงานและผลการวิเคราะห์

วิธีดำเนินการ

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเรื่อง Effective Microorganisms ball

1. กลุ่มตัวอย่างในการทำโครงการ
2. ระเบียบที่ใช้ในการศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา (ภาคเรียนที่2/2563)

1. กลุ่มตัวอย่างในการทำโครงการ

ประชากรและกลมตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือประชาชนที่บ้านนิคม ห้วยคล้า ตำบลหมากเขียว อำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ ประชาชนที่ให้การสำรวจและสอบถามถึงปัญหาและความต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในการศึกษา การศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ เก็บข้อมูลเป็นขั้นตอน

2. ระเบียบวิธีที่ใช้ในการศึกษา

- 1) ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการทำ EM Ball จากเอกสารและตำราต่าง ๆ
- 2) ศึกษาวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และสมมติฐาน
- 3) ศึกษาและสำรวจปัญหาของคนในชุมชนเพื่อสร้างแบบสอบถาม
- 4) สร้างแบบสอบถาม
- 5) นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเป็นไปได้
- 6) ได้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ได้ความเป็นไปได้ของเนื้อหาและได้ความเชื่อมั่นไปใช้กับกลุ่ม ตัวอย่างที่กำหนดไว้ในการศึกษาคั้งนี้

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) กำหนดเรื่องที่จะศึกษา โดยสมาชิก 5 คนประชุมร่วมกันและร่วมกันคิดวางแผนว่าจะศึกษาเรื่องใด
- 2) สำรวจปัญหาที่พบในชุมชนซึ่งมีทั้งปัญหาในการใช้ชีวิตและสิ่งแวดล้อม
- 3) เลือกเรื่องที่จะศึกษา โดยเลือกเรื่องที่สมาชิกมีความสนใจมากที่สุด เพื่อเป็นแรงจูงใจในการค้นหาคำตอบ
- 4) ศึกษาแนวคิดในการแก้ปัญหา ผู้ศึกษาจึงทำได้เฉพาะการสำรวจความคิดเห็นและสร้างเครื่องมือโดยใช้แบบสอบถาม ศึกษาเพียงเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องกระบวนการของโครงการเท่านั้น
- 5) ตั้งชื่อเรื่อง
- 6) สมาชิกทั้ง 4 คนของกลุ่มพบครูผู้สอนเพื่อปรึกษาวางแผนและรับฟังความคิดเห็นปรับปรุงแก้ไข
- 7) เขียนความสำคัญความเป็นมาของปัญหาวัตถุประสงค์สมมุติฐานขอบเขตการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับโดยศึกษาข้อมูลจากหนังสือวิทยานิพนธ์และสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและจัดบันทึกในโครงร่างรายงานเชิงวิชาการ
- 8) สร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ
- 9) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
- 10) รวบรวมข้อมูล
- 11) วิเคราะห์ข้อมูล
- 12) สรุปการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

สรุปการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 1 ฉบับซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ออกแบบสอบถามเรื่อง EM ball โดยขอคำแนะนำจากนางสาวจิราภรณ์ วงษ์พิทักษ์ โดยเตรียมร่างข้อคำถามมีลักษณะเป็นข้อคำถามจำนวน 10 ข้อเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4 หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3 หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2 หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1 หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การพิจารณาค่าเฉลี่ย จะใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

2) สร้างแบบสอบถาม เรื่อง EM ball โดยขอคำแนะนำ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปตรวจสอบความเหมาะสม

3) นำแบบสอบถามสอบถามเรื่อง EM Ball ที่แก้ไข ปรับปรุงแล้วให้กลุ่มตัวอย่างประเมิน หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยกลุ่มตัวอย่างตอบ จำนวน 20 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากคนในชุมชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ศึกษา ทั้ง 6 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดที่ตอบโดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง มาหาคะแนนรวม
- 2) นำผลรวมมาคิดค่าร้อยละ

6. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

สถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การหาค่าเฉลี่ยคิดเป็น ร้อยละ

- 1) ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (บุญชมศรีสะอาดและคณะ, 2552: 126)

ร้อยละเมื่อ f ทหารด้วย N $1. \times 100$

เมื่อ N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

F แทน ความถี่หรือจำนวนข้อมูลคุณลักษณะที่สนใจศึกษาหาร้อยละ

- 2) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) โดยใช้สูตร (บุญชมศรีสะอาดและคณะ 2552: 126)

$$x = \sum_n x$$

เมื่อ x แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยใช้สูตร (บุญชมศรีสะอาดและคณะ, 2552: 126)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน คะแนนแต่ละตัว
 N แทน จำนวนคะแนนแต่ละกลุ่ม
 Σ แทน ผลรวม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการทำ Effective Microorganism Ball ชุมชนบ้านนิคมห้วยคล้า ตำบลหมากเขียบ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ผล ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลระดับคะแนนประเมิน การทำ Effective Microorganism Ball ชุมชนบ้านนิคมห้วยคล้า ตำบลหมากเขียบ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 20 คน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. ความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์	45.4	20	20	14.5	-
2. ความสร้างสรรค์ของผลิตภัณฑ์	20	30	45	-	-
3. การให้คำแนะนำวิธีการใช้	50	40	5	-	-
4. คนในชุมชนสามารถผลิตเองได้	46.3	35	20	-	-
5. ต้นทุนต่ำ	25	55	20	-	-
6. ผลิตภัณฑ์มีรูปลักษณ์ หรือดีไซน์ ที่ตรงกับความต้องการ	35	40	15	0.2	-
7. ขนาดของผลิตภัณฑ์เหมาะแก่การใช้งาน	46.1	25	25	0.2	-
8. EM Ball ช่วยแก้ปัญหาปัญหาสิ่งตกค้างในท่อได้มากน้อยเพียงน้อยเพียงใด	20	50	25	-	-
9. EM Ball สามารถลดกลิ่นเน่าเหม็นของน้ำในท่อได้มากน้อยเพียงใด	30	35	20	10	-
10. วัสดุหาง่าย	50	30	20	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า วัสดุหาง่าย อยู่ในระดับ 5 คิดเป็นร้อยละ 50 ความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับ 5 คิดเป็นร้อยละ 45.4 คนในชุมชนสามารถผลิตเองได้ อยู่ในระดับ 5 คิดเป็นร้อยละ 46.3 ขนาดของผลิตภัณฑ์เหมาะแก่การใช้งาน

ตารางที่ 2 แสดงผลประเมิน การทำ Effective Microorganisms ball ชุมชนบ้านนิคมห้วยคล้า ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ	ค่าเฉลี่ย
1. ความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์	4	มาก
2. ความสร้างสรรค์ของผลิตภัณฑ์	4	มาก
3. การให้คำแนะนำวิธีการใช้	4	มาก
4. คนในชุมชนสามารถผลิตเองได้	4	มาก
5. ต้นทุนต่ำ	4	มาก
6. ผลิตภัณฑ์มีรูปลักษณะ หรือดีไซน์ ที่ตรงกับความต้องการ	4	มาก
7. ขนาดของผลิตภัณฑ์เหมาะแก่การใช้งาน	4	มาก
8. EM Ball ช่วยแก้ปัญหาปัญหาสิ่งตกค้างในท่อได้มากน้อยเพียงน้อยเพียงใด	4	มาก
9. EM Ball สามารถดักกลิ่นเน่าเหม็นของน้ำในท่อได้มากน้อยเพียงใด	4	มาก
10. วัสดุหาง่าย	3	ปานกลาง
รวม	39	
รวมทั้งฉบับ	3.9	

จากตารางที่ 2 พบว่า คนในชุมชนบ้านนิคมห้วยคล้า ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ มีการใช้ Effective Microorganisms ball อยู่ในระดับคุณภาพมาก

ส่วนที่ 3

สรุปผล

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาวิธีการทำ Effective Microorganisms ball เพื่อศึกษาคุณสมบัติของ Effective Microorganisms ball เพื่อศึกษาความพึงพอใจของชุมชนบ้านนคมห้วยคล้า ตำบลหมากแข้ง อําเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีต่อ Effective Microorganisms ball โรงเรียนสตรีสิริเกศ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งสามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. ขอบเขตของการศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการศึกษา
6. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาวิธีการทำ Effective Microorganisms ball
- 2) เพื่อศึกษาคุณสมบัติของ Effective Microorganisms ball
- 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนบ้านนคมห้วยคล้า ตำบลหมากแข้ง อําเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีต่อ Effective Microorganisms ball

2. ขอบเขตการศึกษา

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนบ้านนคมห้วยคล้า ตำบลหมากแข้ง อําเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 20 ครัวเรือน 200 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ชุมชนบ้านนคมห้วยคล้า ตำบลหมากแข้ง อําเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 20 คน โดยได้จากการสุ่มแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ เรื่อง Effective Microorganisms ball จำนวน 10 ข้อ

4. วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลของคนในชุมชนที่มีต่อ Effective Microorganisms ball โดยการคิดคะแนนเฉลี่ย เป็นค่าร้อยละ

5. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง Effective Microorganisms ball อยู่ในระดับคุณภาพมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

1) สามารถนำไปศึกษาปัญหาต่างๆที่พบในโรงเรียนหรือชุมชนได้ แต่ควรมีตัวแปรร่วมด้วยเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพ

2) สามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่น

3) ควรมีเวลาศึกษามากขึ้น

บรรณานุกรม

บริษัท Gang yang Group, 2015. ประวัติความเป็นมาและความหมาย Effective Microorganisms ball. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.kyg.co.th/what-is-em/> ,15 ธันวาคม 2015

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจร.) และไบโอเทค, 2011. การทำงาน Effective Microorganisms. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.biotec.or.th/th/index.php/>,
7 พฤศจิกายน 2011

บริษัท Gang yang Group, 2015. ประโยชน์ของ Effective Microorganisms.(ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.kyg.co.th/what-is-em/> ,15 ธันวาคม 2015

Suthee.C, 2011. วิธีการทำ Effective Microorganisms ball. (ออนไลน์).

แหล่งที่มา: <https://news.mthai.com/flood/> ,4 พฤศจิกายน 2011

ภาคผนวก

ภาพที่ 1.9 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 1.10 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 1.11 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 1.12 Effective Microorganisms ball ที่เสร็จสิ้นแล้ว

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวหทัยวรรณ ชาทิมนตรี 5/7

วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 8 เมษายน 2547

สถานที่เกิด : โรงพยาบาลศรีสะเกษ

ประวัติการศึกษา :

ประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลยางชุมน้อย ต.ยางชุมน้อย อ.ยางชุมน้อย จ.ศรีสะเกษ

มัธยมศึกษา โรงเรียนสตรีสิริเกศ

มัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/7 โรงเรียนสตรีสิริเกศ

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวสุธาดา ประเสริฐไทย

วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2547

สถานที่เกิด : โรงพยาบาลศรีสะเกษ

ประวัติการศึกษา :

ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหนองยาง ต.ชะยูง อ.อุทุมพรพิสัย จ.ศรีสะเกษ

มัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/7 โรงเรียนสตรีสิริเกศ

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวกันยาวดี ปกป้อง

วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 12 มกราคม 2547

สถานที่เกิด : โรงพยาบาลศิริราช จ.กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา :

ประถมศึกษา โรงเรียนนิคมสร้างตนเองห้วยคล้า1 ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ

มัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/7 โรงเรียนสตรีศรีสะเกษ

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวพัชราภรณ์ ชาเหล่า

วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 6 กรกฎาคม 2546

สถานที่เกิด : โรงเรียนศรีสะเกษ

ประวัติการศึกษา :

ประถมศึกษา โรงเรียนจินดาวิทยาคาร3 ต.หนองไฮ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ

มัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/7 โรงเรียนสตรีสิริเกศ

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวนิสา ผมพันธ์

วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 25 พฤศจิกายน 2546

สถานที่เกิด : ต.หนองอิ่ง อ.ราชไศล จ.ศรีสะเกษ

ประวัติการศึกษา :

ประถมศึกษา โรงเรียนราชไศล ต.เมืองคง อ.ราชไศล จ.ศรีสะเกษ

มัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/7 โรงเรียนสตรีสิริเกศ

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวจันทกานต์ แสงเคลือบ

วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2546

สถานที่เกิด : โรงพยาบาลบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

ประวัติการศึกษา :

ประถมศึกษา โรงเรียนจินดาวิทยาคาร3 ตำบลหนองไฮ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

มัธยมศึกษา โรงเรียนสตรีสิริเกศ

มัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/7 โรงเรียนสตรีสิริเกศ